

Számítási kérdés:

Melyik azon szám, melynek negyede, ötöde és harmada 188-at ad eredményül? (György Pál.)

Földrajzi kérdés:

Melyik az a tanya, mely a waterlooi csatában az angolok főhadiszállása volt? (György Pál.)

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1905 május 7.

29. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Földrajzi kérdés: Curacao. — Számítási kérdés: A kap 2700, B 1800, C 900 koronát. — Képrejtvény: A látni vágyó napba nem tekint.

Helyesen fejtették meg: Móricz Károly és Sándor, Bognár János, A. Csorba Tivadar, Knöpfler Zoltán, Fazekas József, Bartha Zsolt, Barta Pál, Müller Pál, Török István, Nagy István, Stern Imre, Szántó Miklós, Schletter Odón, Birman Adolf, Spiller Gyula, Markbreit Imre, ifj. Issekutz Aurél, Zwillinger József, Kazacsay Tibor, Subert Béla, Messer Lajos, Ferderber Artur, Pálits Emil, György Pál, Némethy Károly, Hlatky István, Kanitzer István, Kelen László, Simkó Oszkár, Günther Tivadar, Vecsery Oláh Károly, Milutinovits Corinna, Greisinger Tibor, Keleti Endre, Kalisch fivérek, Báthory Gabor, Hólek László, Márton Dezső, Erhardt Elek.

A kitűzött könyvjutalmat (Gaal-Karác): Mesék és regék) Subert Béla polg. isk. III. o. t., szenicei előfizetők nyerték meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Olvasóinknak. A húsvéti ünnepek alkalmából hozzánk intézett számos jókívánatot köszönjük s mi a magunk részéről kívánjuk, hogy tartós egészségben, friss kedvvel folytassák rövid időre megszakított munkájukat.

61. előfizető. Sajnálattal tudatjuk, hogy a sorsjegyekre vonatkozó kívánságát nem teljesíthetjük. A «Mercur» című sorsolási újság hozza az egyes húzásokat. — **P. E.** (Újvidék). 1. Nyilván elkallódott a levelezőlap, melyen a megfejtést beküldötte, különben az ön neve is ott lett volna a megfejtők között. 2. Az első félév összes számait megkaphatja lapunk kiadóhivatalánál. Ára 4 kor. 80 fill. 3. Intézkedtünk, hogy a kiadóhivatal kijavítsa a címszalagot s ön ne kapja késéssel a lapot. — **K. L.** (Nagy-Kálló). 1. Megjelent «Arany János életrajza»

Gyöngyössi Lászlótól. Kapható a Franklin-Társulatnál, ára füzve 5 kor. Továbbá Gaal Mózes a «Nemzetünk nagy költői» című vállalatban, ára 40 fill. Mind a kettőnek jó hasznát veheti. 2. Nincs birtoka ott a monarchiának. 3. Körülbelül 76 kötet műve van. 4. Megjelent a «Tanulók Lapja»-ban. — **E. E.** (Nyiregyháza). Az Eötvös-kollégiumba olyan érettségit tett és tanári pályára készülő ifjakat vesznek fel, akik a vizsgálatot jeles eredménnyel tették le. Vannak egész ingyenes helyek, vannak féldíjasok (400 kor.) és egész-díjasok (800 kor.). A feltétel: jeles érettségi bizonyítvány. — **S. O.** (Érsekújvár). Bekötési táblák a lap kiadóhivatalában kaphatók. Ára 1 kor. 60 fill. — **M. K.** (Miskolc). Az a könyv már elfogyott. — **Gy. P.** (Nagyvárad). Egy-kettő bevált. — **N. K.** (Budapest). Rejtvényeidet nem közöljük. Igen könnyűek. — **K. L.** A közlésre szánt rejtvények mindegyikét külön-külön darab papírosra kell írni. — **Sz. T.** (Budapest). Bizonyára a megfejtési határidőn túl küldötted el a rejtvény megfejtését, azért maradt ki neved a helyesen megfejtők névsorából. — **P. E.** Leveletet áadtuk a kiadóhivatalnak.

Ne vegyetek mást, mint

Nemzeti rajzeszközt.

Kapható minden papír- és könyvkereskedésben. 10954

Rendkívül érdekes és tanulságos ifjúsági irat.**UNIVERSUM.**

Találmányok, felfedezések, utazások, vadász-kalandok, természetesodák, hasznos tudnivalók, mulattató és tanulságos kísérletek.

Évkönyv a család és ifjúság számára.

Szerkeszti

dr. HANKÓ VILMOS

2 kötetben. Egy-egy kötet 8 k 50 f.

Minden kötet önálló egész.

Az «Universum» elsőrangú szakemberek értekezései révén a hasznos tudnivalók valóságos tárháza, mely élvezetes, tanulságos olvasmányai-
val a tudni vágyó ifjúságot minden új találmányról, felfedező utazásról, népszokásokról, stb. tájékoztatást nyújt és ismereteit bővíti. E munka ifjúsági irodalmunk legérdekesebb terméke, mely kiváló tartalma és díszes illusztrációival rendkívül kedvező fogadtatásban részesült a sajtó részéről.

Kapható

Lampel R. könyvkereskedése

(Wodianer F. és fiai) részvénytársaságnál

Budapest, VI. kerület Andrássy-út 21-ik sz.

és minden könyvkereskedésben.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... .. 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... .. 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

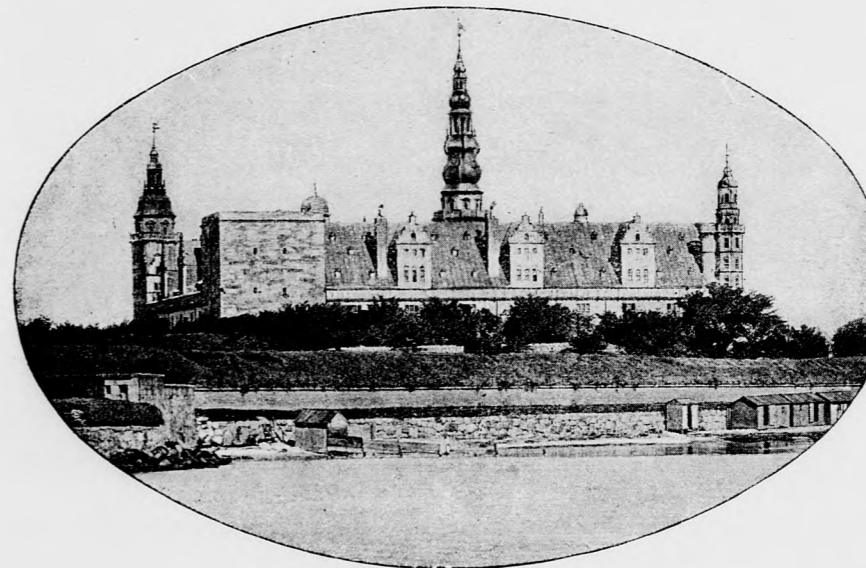
REGULY ANTAL ÉLETE.

Az ifjúság számára írta Jancsó Benedek. 6

Tengeri útjain eddigelé szerencsés volt. A Kattegati tenger azonban tele van néhol majdnem a vízszíneig érő sziklakkal; partja is mere-

azonban a szélvész csendesedni kezdett s azzal együtt a tenger háborgása is. Mikorra beesteledt, a vihartól hányt hajó is megérkezett Gothenburg kikötőjébe.

Gothenburgtól Stockholm felé egy 380 kilométer hosszúságú csatorna húzódik s köti össze

KRONBORG-VÁRKASTÉLY HELSINGÖRBEN.

dek, úgy, hogy szélvész időben rajta a hajózás majdnem istenkisértés. Amint a hajó Helsingörből elindult s a Sund-szorosból kiért a Kattegat nyílt vizére, kezdett fújni az éjszakai szél.

A tenger hullámai hegyekké tornyosultak s mint könnyű sajkát dobálták a hatalmas hajót. A hajósok már várták minden pereben, hogy mikor csapja oda egy hullám valamelyik kiálló sziklazátonyhoz, hogy izzé-porrá törjék. Estefelé

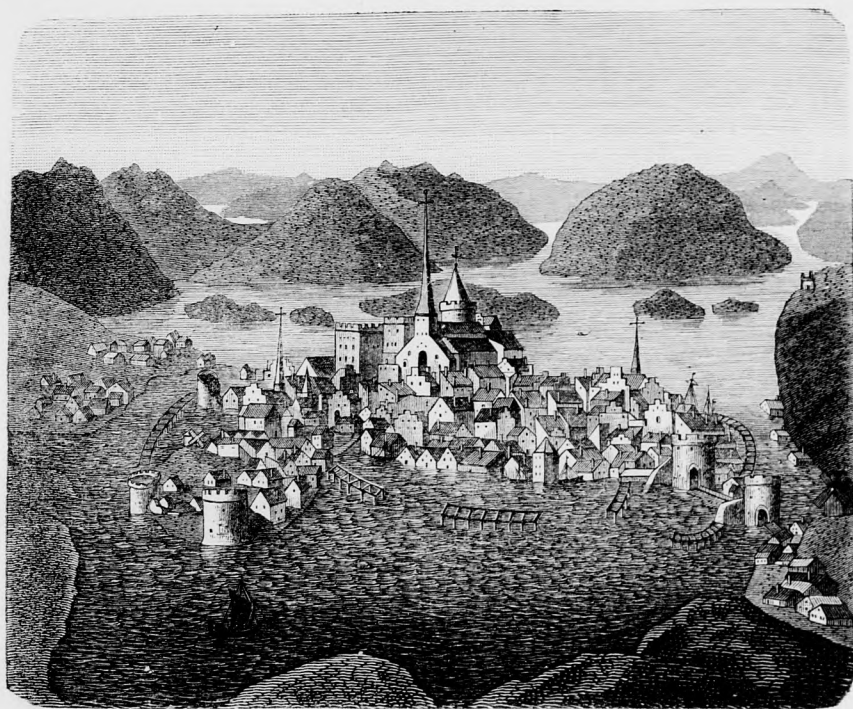
az Éjszaki tengert a Keletivel, az úgynevezett Götha-csatorna. E csatorna az ország legszebb és legtermékenyebb részét metszi át. A két par-
ton gyönyörű rétek, gazdag szántóföldek területnek el a sikságon, mely tele van hintve jólét eláruló kies fekvésű falvakkal s amelyet csak imitt-amott szakgat meg egy-egy alacsony domb-sor. Ezen a csatornán utazott Reguly is Stockholm felé.

Stockholmba 1839 október 6-án érkezett megszerencsésen ugyan, de minden pénz nélkül. Reguly azonban nem esett kétségbe. Útlevelének bemutatása végett fel kellett keresnie az osztrák követséget s ez alkalommal nyíltan feltárta helyzetét az osztrák követ, gróf Ugarten előtt s tőle egy kisebb összeget kért kölcsön, míg a követség útján megkapja szüleitől a megígért pénzbeli segédelmet.

Gróf Ugarten nyílt és előkelő modoráért azonban megkedvelte a nála segedelemkereső magyar

szerény modorával nemcsak nem cáfolta meg, hanem ellenkezően, még fokozta is becsülésöket és tiszteletöket, melyet a magyarság iránt éreztek.

De nemcsak a város falai között szeretett forogni, hanem szokása szerint kirándulásokat is tett Stockholm gyönyörű környékére, melynek nagyobb részét részint a király, részint a királyi család tagjainak nyári kastélyai ékesítik. Szeretett e kastélyok parkjainak árnyas útjain elbolyongani. Hát még milyen élvezet volt, mikor

STOCKHOLM A XVI. SZÁZAD KÖZEPÉN.

ifjút s a legnagyobb készséggel adta kölcsön a kívánt összeget. Most már bátran elővehette Hamilton gróf ajánlóleveleit s felkereshette azokat az előkelő embereket, kikhez ez ajánlólevelek szóltak. Mindenütt a legszívesebb fogadtatásra talált s így rövid időn egész otthonossá lett a stockholmi jobb körökben. A szíves fogadtatás egyaránt szólt személyének és személyében a magyar nemesség tagjának is.

A svéd értelmiség rendkívül nagy érdeklődéssel viseltetett a magyar nemesség iránt. A magyar nemes és a magyar mágnás alakja az ő szemökben a lovagiasság és az előkelőség valóságos megtestesülése volt. Reguly előkelő, de

csolnakában ott ringott a Mälar-tó hullámzó vizén!

A sutgó hab csendes, halk szava, a tó tükörön tova sikló csüllő sivitása, a dal, mely egy svéd leány ajkáról hangzott a part felől, azt a nagy síkságot juttatták eszébe, amelyiken a Duna és Tisza árjai hömpölyögnek végig. Meglátogatta a Stockholmtól 66 kilométernyire fekvő Upsala városát is, a svéd tudományosság és közművelődés e régi fészket. Ott megtekintette a múzeumot s annak kertjében Linné szobrát, az egyetemi könyvtárt s annak legnagyobb kincsét: Ulfilas püspök goth biblia-fordítását, a Codex Argenteust.

Életében az elhatározó fordulat szintén e városban következett be. A királyi könyvtárban találkozott dr. Arwidson-nal, e könyvtár egyik főosztályvezetőjével. Mikor bemutatta magát s megemlítette, hogy magyar, Arwidson megszorította kezét s hosszasan nézett arcába, mintha vizsgált volna ott valamit. Mikor Arwidson kijelentette, hogy ő nem svéd, hanem finn eredetű ember, akkor értette meg csak Reguly, hogy az előbb miért vizsgálta arcát oly figyelmesen.

Természetes, hogy a beszélgetés rögtön a rokonsági kérdésre irányult. Arwidson egyes

Wardoehus már a lapp-földön fekszik. Itt a két magyar tudós, kik előtt amit Rudbeck Oláf (1717) és Strahlenberg (1730) mondtak a magyar-finn rokonságról, nem volt ismeretlen, alkalmuk volt lappokkal gyakrabban érintkezni s ez érintkezést arra használták fel, hogy meggyőződjenek azon állítólagos hasonlóságról, mely állítólag a magyar és a finn és a finnel rokonos lapp nyelv között van. Úgy találták, hogy ez a hasonlóság nem mese, hanem valóság, sőt e felfedezés annyira elragadta Sajnovicsot, hogy 1770-ben «*Demonstratio idioma Ungarorum et*

A VÁSÁRTÉR STOCKHOLMBAN.

finn szavakat kérdezett magyarul, hogy hallja az élő magyar kiejtésből is: vajjon az élő hang tesz-e a rokonság mellett annyi tanúságot, mint a holt betűkkel leírt szavak Sajnovics meg Gyarmathy munkáiban?

A finn rokonság kérdését nálunk határozottabban alakban először Sajnovics vetette fel. Történt ugyanis, hogy Hell Miksa tudós csillagász hazánkfiát a dán király 1767-ben Wardoehusba hívta, hogy a Venus csillagnak a napkorong előtt való átvonulását csillagászati szempontból figyelje meg. Hell Miksa rendtársát, Sajnovics Jánost választá csillagászati észleleteihez segédül.

«*Lapponum idem esse*» cím alatt megjelent művében, mint maga a könyv címe is bizonyítja, a magyar nyelvnek a lappal való azonosságát állította. Hell Miksa pedig ígéretet tett, hogy egy, külön e tárgyról írandó munkában fogja kimutatni, hogy a magyarok ősi hazája Karjeliában és valóságos testvérei pedig a karjeli finnekben keresendő.

E kérdést újabb és helyesebb alakban vetette fel — éppen Sajnovics műve alapján — külföldön Éjszak-Európa történetének éleseszü kutatója, Schlözer, ki *Allgemeine nordische Geschichte* című művében azt mondja: «Miután a magyarok Ázsiából jöttek, nyelvöknek is inkább

UPSALAI DÓM.

az ázsiai, mint az európai finnek nyelvéhez kell közelítenie s így ha a magyar nyelv legtávolabbi testvéréhez is (a lapphoz) ily szembetűnően hasonlít, gondolható, hogy az Ural és Volgameléki, hozzá közelebb eső testvéreivel (vogulosztják) még jobban megegyezik... *Bár a szerencse egykor egy újabb Sajnovicsot vezetne e vidékre.*

Schlözer e megjegyzése nagy feltűnést okozott a magyar tudósok között. Voltak, kik az egész dolgot képtelenségnek, sőt a magyar nemzet eredetét kicsinyítő, rágalmazó vélekedésnek állították. De voltak viszont olyanok is, kik abban hatalmas útbaigazítást véltek látni nemzetünk eredetére vonatkozóan. (Folyt. köv.)

A LEGNAGYOBB HATALOM.

Az ember szól: Enyém a hatalom,
S mindent, mindent a hatalmába von.

De beledörögnek az elemek:
«Ledöntöm, amit ti építetek!»

De hátul áll a Halál s mosolyog:
«Semmit sem szólok én, csak — aratok!»

*
Minden ember költő
Önmagában — s másnak,
Ha alakot adni
Tud a sóhajtásnak.

*
Sokszor egy kis
Dal szavában
Több van, mint a
— Bibliában!

Taksonyi József.

A HADITENGERÉSZETRŐL.

A most folyó japán-orosz háború, amelyben a világ több nagyszabású tengeri ütközetnek volt tanúja, az érdeklődést a haditengerészetre irányozta, amellyel a magyar közönség eddigelé meglehetősen keveset foglalkozott. Pedig ma már, mint a körülmények igazolják, az igazi világhatalmaknak főereje nagyrésztben nem szárazföldi haderejükben, hanem tengerészetükben van, amellyel érdekeiket távol világrészekben, a világtengereken túl meg tudják védelmezni.

Régebben a haditengerészet meglehetősen egyszerű volt. A görögöknek és rómaiaknak sarkantyúval ellátott egy-, két- és háromvezős hajóik voltak, amelyekkel azonban csak közelről folytattak küzdelmet. Megtámadták az ellenség hajóit, felgyújtani igyekeztek azokat, vagy sarkantyúval elsüllyesztették őket. A rómaiaknál a pún-háborúk kora óta ehhez még egy új harcmodor is járult. Repülő hidakat vetettek az ellenség hajóira, amelyeken a katonák áthatoltak arra és akárcsak a szárazföldön, kézi tusával döntötték el a csatát. Ez maradt szokásban a középkorban is, melynek folyamán különösen a velencei és génuai gályák jutottak nagy hírre.

A lőpor felfedezése és a tűzéréség kifejlődése óta mindez nagyon megváltozott. A régi kézi tusa helyét a távolról vívott ágyúharc foglalta el, amelyet ma már gyakran több kilométer távolságról folytatnak. Ennek következtében természetesen a hajók építési módja, berendezése és felszerelése is nagyon megváltozott.

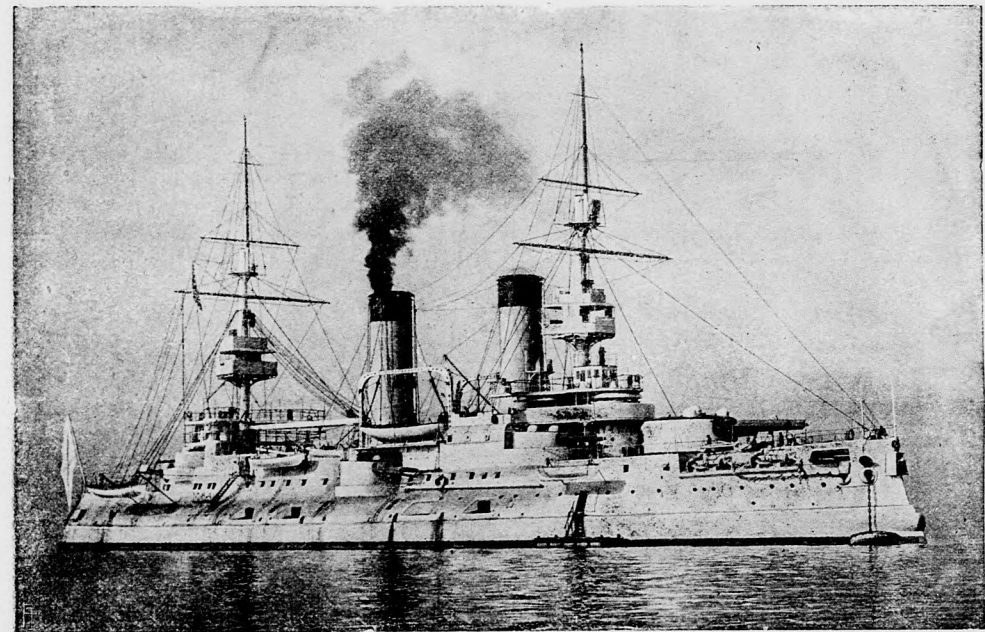
Mielőtt magukkal a hadihajókkal foglalkoznánk, néhány tengerészeti alapfogalommal kell megismerkednünk.

HAJÓ LEGÉNYSÉGGEL A XIV. SZÁZADBAN.

A hajó által helyéből kiszorított víz éppen annyit nyom, mint a hajó teljes rakományával együtt. A kiszorított víz köbmétereinek összegét francia kifejezéssel *deplacement*-jének nevezik, vagy miután egy köbméter víz éppen ezer kilogrammot, vagy egy tonnát nyom, a hajó tonnatartalmának. — A hajó sebességének mérésénél alapnak az egy óra alatt megtett út veszik, ezt az utat pedig mértföldekben fejezik ki. Egy tengeri mértföld 1852 méter. Ha azt mondjuk például, hogy egy hajó húsz tengeri mértföld sebességgel halad, akkor azt az utat értjük

A páncélos hajók azok, amelyek ma az ütközeteket tulajdonképpen eldöntik. A legnagyobb ágyúkkal vannak felszerelve, amelyeket az ágyúépítési technikával elő lehet állítani. Oldalukat, különösen a vízszin alatti vonalon, erős páncél védelmezi, azonkívül lent számtalan apró rezekre vannak osztva, hogy ha a páncélt áttörik is, ne az egész hajó teljék meg vízzel, hanem csak egy része, amely még nem idézi elő az egész hajó elsüllyedését. Ma ezek a modern csata-szörnyetegek már 14—16,000 tonnatartalmúak és valósággal vizen úszó váraknak lehetne őket

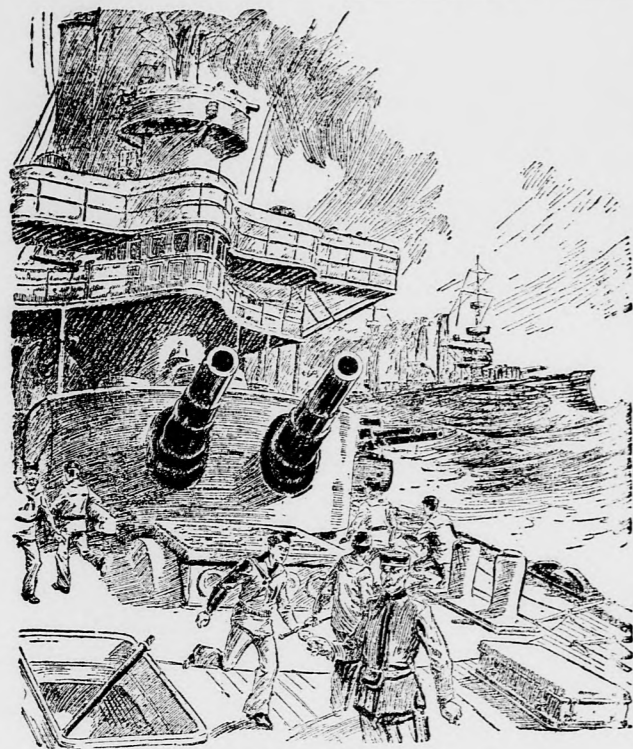
CEZAREVICS OROSZ CSATAHAJÓ.

ez alatt, amelyet egy óra lefolyása alatt megtesz. Gyakran előfordul még az is, hogy a hajó útját csomókban fejezik ki. A hosszúság megjelölésénél előforduló kifejezés még a *kábelhosszúság* is. Ez alatt a tengeri mértföldnek egy tizedrészét értik.

Összesen három tényező van, amelytől a tengeri hajóknak jelentősége és milyensége függ: a *tonnatartalom*, a hajógépek lóerőinek száma és az attól függő *gyorsaság*, végül a *tűzéréségi harcra való felszerelés*. Ezek adják meg a haditengerészetek hajóinak főbb típusait, amelyek a következők: páncélos csatahajók, cirkálók, ágyúnaszádok, torpedónaszádok, torpedóvadászok, jelzőhajók és különböző célokra berendezett szállítóhajók.

nevezni. Hosszúságuk néha a 120—130 métert is meghaladja.

A páncélos hadihajók legnagyobb ágyúi, amelyek tizenöt kilométernyi körben működhetnek, az úgynevezett csatatornyokban vannak elhelyezve. Kisebb távolságokra a közepes kaliberű és a gyorstűzelő ágyúkat használják. Ezeket különösen az ellenséges torpedónaszádok ellen alkalmazzák, ha a nagy hadihajók közelében megjelennek. Torpedókkal különben a csatahajók is fel vannak szerelve. Támadásra alkalmas még a csatahajók sarkantyúja is, amellyel az ellenséges hajó oldalát fúrják át. Ma azonban ez már csak kivételesen használható. Nagy hajóknál legutóbb a lisszai tengeri ütközetben 1866-ban fordult elő.

ÜTKÖZETRE VALÓ KÉSZÜLŐDÉS A HADIHAJÓN.

A cirkálók rendszeren a flotta leggyorsabb járatú hajói és a tengeren csaknem azt a szolgálatot teljesítik, mint a szárazföldön a lovasság. Ezeknek feladata elsősorban, hogy az ellenséges hajóhadat felkutassák, szóval felderítő szolgálatot teljesítenek. Ők bénítják meg az ellenség tengeri kereskedelmét és ők kezdik meg az ütközetet. Tekintve a sokféle eladatot, amely a cirkáló-hajókra járul, nagyon sokfélék. Vannak a csatahajókhoz hasonló páncélos cirkálók, vért nélküli cirkálók és kicsiny, a torpedónaszádokhoz hasonló torpedó-cirkálók.

Az ágyúnaszádok kisebb, kiváltképpen tűzérési harcra felszerelt hajók. Szintén kicsinyek a torpedónaszádok, amelyek a modern haditengerészet legrettenetesebb fegyverével: a torpedóval vannak felszerelve. A torpedók négy-hat méter hosszúságú szivaralakú fémhengerek, amelyeknek elő részében robbanó anyagok vannak. A torpedót a torpedóvető készülékből *kivetik* az ellenséges hajóra, amelynek oldalához ütődve felrobban. Egy ilyen torpedó halálos sebet képes ütni még a legóriásibb csatahajón is. Védekeznek ellene is minden módon. Mihelyt az árbócról megpillantják a lopva közeledő, fekete ponthoz hasonló torpedónaszádokat, működni

kezd minden gyorstüzelő ágyú, hogy a torpedónaszádokat elpusztítsák, mielőtt alkalma volna a torpedót kilőni. Ma a torpedókkal 500—1000 méter távolságra lehet működni. Főként a torpedónaszádok megtámadására valók a gyorsjáratú, ágyúkkal erősen felszerelt torpedóvadász-hajók.

A jelzőhajók kicsiny, gyorsjáratú hajók, melyek szintén felderítő szolgálatot teljesítenek, mint a cirkálók. Fontosságuk azonban főként a tengeri ütközetekben nyilvánul, ahol ide-oda siklanak a harcban álló csataóriások között és a tenger-nagyi hajó jelzéseit a többi hajóknak közvetítik.

A szállítóhajók a szárazföldi hadsereg csapatait viszik, ha esetleg a háború nemcsak a tengeren, hanem a szárazföldön is folyik. Ők szállítanak szenet és mindenemű más anyagokat is a hajóhad után. Erre a célra különben háború esetén a nagy kereskedelmi hajókat is felhasználják, a gyorsjáratú hajókat pedig ágyúkkal szerelik fel és kisegítő cirkálókká alakítják át.

Ezek a tengeri haderő főbb típusai. Újabb időben azonban, különösen a japán-orosz háború tanulságai folytán mindinkább kezdik hangoztatni, hogy a nagy hadihajók, a csatahajók és a páncélos cirkálók kora lejárt, mert építésük költsége nem áll arányban azzal a veszteséggel, amelyet egy pillanat alatt bekövetkező pusztulásuk okoz. A jövő ezek szerint a torpedónaszádoké és a tenger alatt járó hajóké. (Utóbbiakról hosszabb ismertetést közöltünk a «Tanulók Lapja» idei első félévének 14-ik számában.) A tenger alatt járó hajóknak építési technikája még nem eléggé kifejlett, de ha olyan formában megvalósulnak, mint azt Verne megálmodta, akkor vége van a tenger színén folytatott harcoknak. Helyettük egy még rémesebb küzdelem fejlődik ki — a tenger alatt. —i.

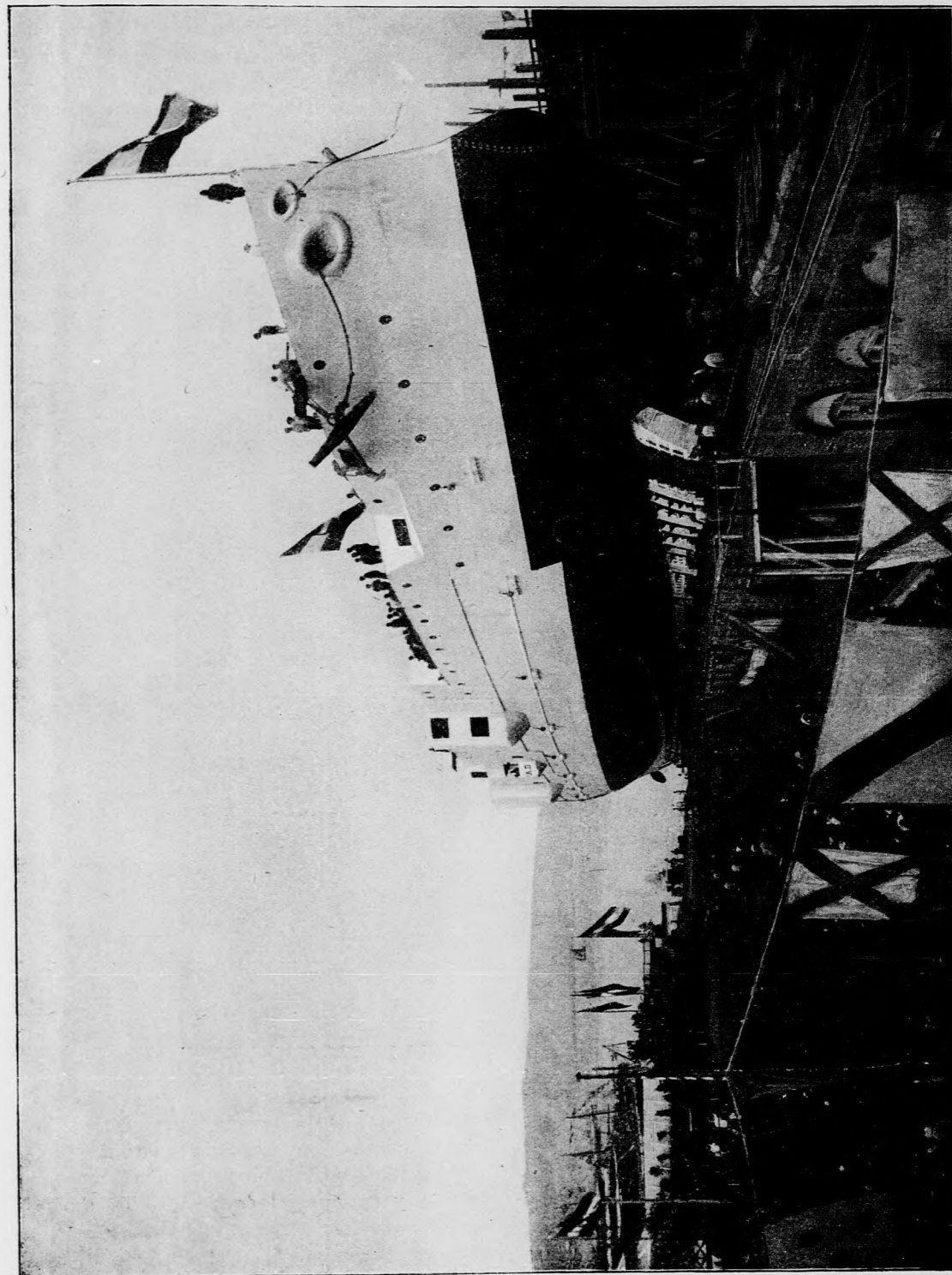
Keresd

Az embereknek jobb szeretetét,
Mégis sokat ne építs rájuk is.
A legtöbb barátság csak kölcsön kapott
Pérez, és ha egyszer fölragysz a kamattal
A pénz is egyben visszakeretik.

Garay.

Mit, mikor és miként kell szólni s tenni, az a bölcsesség nagy titka.

Kölcsey.

«ÁRPÁD» OSZTRÁK-MAGYAR CIRKÁLÓHAJÓ.

SCHILLER HALÁLA.

1805—1905.

Weimarban, ebben a kis, igénytelen városkában, hol az emberek legfőbb tápláléka a pletyka volt, a pergő nyelvek egyszer csak elhallgattak,

Az előadás végét már nem várhatta be. A heves láz, mely göresőbben ragadta meg mint valaha, haza szólitotta; ágyába döntötte, hogy gyenge testének szánalmas roncsait soha többé el ne bocsássa.

Néhány napig tétlenségre kárhóztatta a nagy

az emberek megdöbbsentek attól a gyászos hírtől, mely hamarost végig futott a kis városban: Schiller meghalt.

Betegsége hosszadalmas és kínos volt. Dicsősége színhelyéről ragadta ki őt a halál, épp úgy, mint Moliere.

A weimari színházban volt és Spiess K. H. «Hoheneicheni Klára» c. darabjában gyönyörködött.

szellemet a kegyelmet nem ismerő kór, de a folyton munkás elme nem tudott pihenni.

Beteg lelkét rémképek foglalkoztatták; a pokol és menny éppenséggel össze nem illő zenéje bántotta művészi lelkét. Érezte a közelebbi megváltozását.

Hajdanta, diákkorában, mikor még orvosi tudományokkal foglalkozott, megtanulta, hogy az ő betegségéből nincs felépülés.

A tűz hatalma jóltevő
Míg ember őrzi s féken tartja;
Amit csak alkot s képez ő,
Ez őserő segíti abba!
De az őserő szörnyű lesz,
Ha láncá oldik, féke vesz.

És megindúl saját útján a
Természet e szilaj leánya!
Jaj, ha bőszen növekedése
Minden feket elhajt,
S népes utcákon fel és le
Hömpölygeti lángjait.

A dicsőség, a hír, a népszerűség azóta megszokott kísérői lettek.

De szívesen is emlékezett most azokra a «boldogtalan» időkre, melyek első sikeréhez fűződtek.

Úgy látta, hogy annak a katonai fegyelem alatt álló ifjúnak, ki a stuttgarti Károly-iskola szigorú őrizete ellenére is megírta legelső művét: a «*Haramiák*»-at, jobb dolga volt.

Boldogabb idő volt az, mikor rab-madár módjára elhagyhatta az intézetet, hogy első darabja előadásán jelen lehessen. Másodszor is megszökött, de akkor már rajta csípték s a büntetés nem is maradt el. Járt pedig ezért a hallatlan fegyelemsértésért tizennégy napi áristom.

Azok a titkos, határtalan félelemtől kísért utazások, az iskolai börtön rettenthetetlen komorsága, a szigorú tanár urak örökké komoly arca: szebb világot, vidámabb múltat idéztek fel lelkében.

A hír, a dicsőség nem bántotta. Elvesztett ifjúságáért való határtalan fájdalom élte utolsó napjaiban jobban megragadta, mint valaha.

Érezte, hogy pillanatai gyorsan rohannak a vég felé. Töredék-drámájának, a «*Demetrius*»-nak részleteit szavalta lázas álmai közepette. Hátha befejezheti.

Akaratlan, kedvetlen volt. A természet újjáébredése, a gyönyörű május csak fokozták azokat az ellentétes érzéseket, melyek lelkét ekkoriban megragadták.

Amikor a természet lépten-nyomon az életet, az újjáébredést hirdeti, amikor a dalos madarak vidám serege betölti kedves énekével erdő-mező határtalan rengetegét, rónáját, akkor kellett neki az örök némaság szomorú birodalmába költöznie.

Lantjához utolsó percéig görcsösen ragaszkodott. Amikor húrjait megpengette, lelket lehelt belé, melynek hangjától maga is új életre kelt.

A lesötétített szoba szomorú lakója még egyszer felhúzta a függönyöket, hogy szíve igaz melegével üdvözölhesse a leáldozó napot. Szomorúan tekintgetett a más vidékre, más tájakra távozott napsugarak után. Május 9-én ő is element a másvilágra s lelki kínjai örökre megszűntek.

*

Éjfélkor temették. Ez az éjféλι temetés nem Schiller végső kívánsága; nem is az utolsó tiszteletadó különködése. Ennek történetét megtaláljuk a város évkönyveiben. A jó weimariak

1736-ban azt a furcsa határozatot hozták, hogy jeleseiket, nevezetesen a minisztereket, titkos tanácsosokat és más kitünőségeket ezzel a végtisztességgel tüntetik ki.

Az ilyen jeles emberek koporsóját mindig az iparos céhek vitték ki a temetőbe, — írja Gottschall. — A céhek sorjában következtek egymásután s most, Schiller temetésekor a szabók céh-jén volt a sor.

A weimari főpolgármester, *Schwabe dr.* azonban kivételt tett ez alkalommal s Schiller barátait hívta meg, hogy azok kísérik a nagy költőt utolsó útjára, kik életében is mindig leghibebben kitarítottak mellette. A meghívottak között megjelent *Voss Henrik* is s más jeles német költők.

Az írók fejedelme: Goethe még nem tudott semmit sem a halálhírről. Jó emberei nem találtak rá módot, hogy miképpen adhassák tudomására legkedvesebb barátjának elhúnytát. A ki-méletesség mitsem használt. Goethe sejtette, hogy Schiller állapotában változás állott be. Az ifjú *Voss* a következőképpen írja le ezt a jelenetet:

«Reggel (május 10-én, pénteken) azt mondta feleségének, *Vulpius*nak: «Úgy-e bár, Schiller tegnap *nagyon* rosszul volt?» A hangsúly, mellyel azt a *nagyon*-t kiemelte, oly mély benyomást gyakorolt az asszonyra, hogy nem tarthatta magában többé a szomorú hirt. Ahelyett, hogy felelt volna, hangosan zokogott. «Meghalt?!» kérdezte Goethe határozott hangon. «Őn megfelelt rá!» válaszolt az asszony. «Meghalt!» ismétlé Goethe s elfordult; szemét el-takarta kezével és sirt, anélkül, hogy csak egy szót is szölt volna...»

A szomorú menetet Schiller sógora, *Wolzgen Vilmos* zárta be, ki utazását megszakítva, sietett a temetésre.

Az éj sötétjében lobogó fáklyák, a sűrű felhők közül ki-kikandikáló hold, a rokonok és jó barátok elfojtott zokogása nagyszerűségében is kísérteties menetté változtatták át a temetést.

Schiller azonban nem költözött még örök nyugvóhelyére. Hült tetemeit csak ideiglenesen helyezték el; Weimar városa azután az új temetőben szép sírhelyet adott a nagy költőnek és családjának.

Schiller koporsója azonban a nedves kriptában csakhamar szétmált, esontjai összekeveredtek más tetemekkel s mikor a weimariak a második temetésre készültek, Schiller koponyáját csak nagynehezen találták meg.

— Mert mit ember keze képze,
Az elemek gyűlölik!
Fellegekből
Hull az áldó zápor ár;
S fellegekből
Sújt le a villámsugár.

Hallod nyögni a toronyban?
Mit akar?
És kitör a zivatar
Mint a vér
Oly piros a menny!
Ez nem a nap fénye, nem

Egy ideig a koponyát egy könyvtárban őrizték, a csontváz többi részeit — az egészet nem találták meg — koporsóba tették.

1827-ben azután Lajos bajor király megparancsolta, hogy Schiller összes földi maradványait ünnepélyesen helyezték örök nyugalomra a fejedelmi sírboltban.

Schillert kétszer is eltemették s mégis örök-életű.

Az ifjúságnak, kiváltképpen az érettebb ifjaknak mindig kedvenc írója lesz Schiller.

Első műve, a «*Haramiák*» igazi forradalmi termék: a francia forradalom az irodalomban. A «*Fiesco*» talán a legnagyobb és valamennyi drámája között. A tárgyban rejlő tragikai magvat bámúlatozó művészi tehetséggel fejti ki burkából.

A történelmi tényt nem téveszti szem elől, de művészi képzeletét is megőrzi, melyet soha sem szorít béklyóba.

Az «*Ármány és Szerelm*», mely az angol *Lillo Georg* («*Londoni Kereskedő*») és *Lessing* («*Miss Sarah Sompson*» és «*Emilia Galotti*») polgári drámái után jelent meg, a legelső ilyen-nemű tragédia, melynek hatása nemcsak korában és napjainkban, hanem minden időben mélyen megrendítő lesz.

Don Carlos-a spanyol történetből meríti tárgyát, *Wallenstein* trilógiája pedig a nagy hadvezér gyászos bukását mutatja be a nézőknek, kinek élete történetét a költői képzelet oly híven rajzolta meg, hogy *Ranke*, a nagy történetíró is elismeréssel adózott Schiller nagy művének. Ilyen lehetett a történet *Wallenstein*-ja, — mondotta *Ranke*. — Ez éppenséggel nem jelenti azt, hogy Schiller ebben a drámájában talán kevésbé költői, mint többi műveiben, hanem tanúságot tesz mély lélektani belátásáról, mellyel a viszonyok titkos rügőit mindig kifürkészi.

Mária Stuart, *Az orléansi szűz*, *A messzinai ara* s *Tell Vilmos* fejezik be a díszes repertoriumot.

Érdemeit, világirodalmi nagyságát egész könyvtárra való irodalom zengi el. Drámáinak művészi értékét s maradandó becsét legjobban jellemzők akkor, ha felemlítjük, hogy nincs egyetlen olyan műve sem, mely ne aratott volna hatalmas színpadi sikert s nincsen egy olyan tragédiája, melyet napjainkban is sikerrel, bátran hozzátelhetjük, nagy sikerrel ne adhatnának elő.

Schiller ma is a színpadé, az egész világ minden színpadéé.

Vértes József.

BESZÉLGETÉS.

Fülöp sokszor elbeszélgetett Aristotelesszel uralkodói gondjairól, népéről.

Népe, a macedón, nehezen simúlt a hellén műveltséghez, a legtöbb macedón még mindig kedvelte a szabad pásztor-életet a hegyek között.

— Bátrak és harciasak különben mint katonák, — mondá Fülöp, — de kevés polgári erény van bennük. Falvaik, városkaik nyomorult kis fészkek, közhasznú épületeik nincsenek és nem adakoznak semmi nemes, jó célra. Hiába ígerek a hozzátartozóiknak udvari állásokat, hiába mondom a jómódú gazdáknak, hogy fiaikat testőreim közé veszem fel, ha ők rendszeren adakoznak közcélokra. Nem kell nekik semmi közös épület, se templom, se iskola, se közös fürdő, meg kell őket hagyni előbbi életmódjukban.

— Apám! — mondá Sándor, — ígérj minden gazdának, ki háromszáz drachmával járul egy közhasznú épülethez, szobrot a várostéren; hiszed, hogy akkor nem lesz adakozó?

Fülöp nevetett fia ötletén, ki az emberi hiúságot akarja kiaknázni az ország jólétére.

— Nem rossz gondolat! Túlteszel majd egyszer rajtam, kis fiam; tudom, Hellásban ennek a hírére egymásután épülnének a szebbnél-szebb épületek és Athénben egész szobor-erdő támadna.

Aristoteles magához hívta Sándort.

— Fiam, milyen népet nevelsz te majdan magadnak, ha a jóságra a hiúságon keresztül vezeted a népedet? Ha az Olympusra akarod vezetni nemzetedet, úgy nem szabad először megbénítanod a jóakarutakat, hogy aztán a hiúság mankóját add a kezükbe! Inkább maradjon néped a hegyek között, legyen egyszerű pásztor, semhogy ilyen kár essék ép gondolkozásában!

Thirring Gusztávé.

COPPERFIELD DÁVID

ÉLETE ÉS VISZONTAGSÁGAI.

Irta Dickens Károly. 32

Az ifjúság számára átdolgozta Mikes Lajos.

XXXIX.

Nem most van az ideje, hogy gondterhelt kedélyem állapotának a részletezésébe bocsátkozzam. Annyira jutottam, hogy azt gondoltam, ime, a jövő el van falazva előlem, életem energiájának és tevékenységének vége, és nem találhatok már soha sehoh, csak a sírban, menedéket.

Hogy mikor javasolták először, hogy külföldre

menjek, vagy hogy miképpen jött létre közöttünk az a megállapodás, hogy lelki békességem helyreállítását az utazás változatosságában kell keresnem, azt nem tudom még most sem határozottan. Ágnes szelleme annyira áthatott mindenben, amit a bánatnak abban az idejében gondoltunk, mondtunk vagy cselekedtünk, hogy azt hiszem, nyugodtan tulajdoníthatom a tervet az ő hatásának. De az ő hatása olyan észrevétlen volt, hogy nem is tudok már róla.

És most valóban azt kezdtem gondolni, hogy közte és a színes templomablak között való régi eszmetársulásomban lelkembe lopódzott már a prófétai sejtelme annak, mi lesz ő számomra abban a nagy szerencsétlenségben, amely majd az idők teljével rám szakad. Mind e szomorúság közepett, ama feledhetetlen pillanattól fogva, amikor felemelt kézzel állt előttem, olyan volt ő, mint valami szent, magányos hajlékomban. Mikor a halál angyala leszállt hozzánk, gyerekszerűnkám — elmondták, mikor már meghallgathattam — az ő keblén szenderült el mosolyogva. Ájulásomból elsőben is az ő résztvevő könnyeinek, az ő reményt és békét adó szavainak és az ő szelid arcának a tudatára ébredtem, a mely mintegy tisztább, az éghez közelebb eső tájékról hajolt le fegyelmezetlen szívem fölé, enyhítvén gyötrelmeit.

Hosszú, komoly éjszaka volt az, amely rám ereszkedett, amelyet sok remény, sok drága emlék, sok tévedés, sok hiábavaló gond és szomorúság kísértete népesített be.

Elhagytam Angliát, nem tudván még akkor sem, mily súlyos volt a csapás, amelyet viselnem kellett. Elhagytam mindazokat, akik drágák voltak szívemnek, és eltávoztam. Azt hittem, hogy kiállottam már, amit rám mért a sors, és túlestem rajta. Mint az a férfi, aki halálos sebet kapott a csataterén, s alig tudja, hogy megsebesült, épp úgy nem sejtettem én sem, mikor magamra maradtam fegyelmezetlen szívemmel, mily mély a seb, amellyel meg kellett küzdenem.

Elkövetkezett a megismerés, nem hirtelen, hanem apránként, lépésről-lépésre. Az a vigasztalan érzés, amellyel útra keltem, óráról-órára mélyebb és nyomasztóbb lett. Eleinte valamely veszteség és bánat tompa érzete nehezedett rám, amelyen belül egyebet nem igen tudtam megkülönböztetni. De észrevétlenül növekedve, reménytelen tudatává fokozódott mindannak, amit elvesztettem — a szerelemnek, a barátságoknak, az érdeklődésnek: mindannak, ami összeomlott — lelkem első bizodalmanak, szívem első föllángolásának, életem egész kártyavarárnak; mindannak, ami megmaradt — annak a pusztá urnak és sivatagnak, amely körülöttem terjengett, mérhetetlenül, beleveszve a sötét szemhatárba.

Sokáig nem volt reményem arra, hogy valaha fölocsúdjam újra abból az egyre növekvő búskomorságból, amely rám szakadt. Helyről-helyre

bolyongtam, magammal cipelve terhemet mindenüvé. Éreztem most már az egész súlyát; roskadoztam alatta, s azt súgta a szívem, hogy soha-soha ne reméljek könnyebbülést.

Mikor kétségbeesésem legnagyobb volt, azt hittem, hogy meg kell halnom. Olykor azt gondoltam, hogy legszívesebben otthon halnék meg; és ilyenkor valóban visszafordultam utamon, hogy mihamarább hazaérhessek. Máskor meg egyre tovább vándoroltam, városról-városra, keresvén, ég tudja mit, s szabadulni iparkodván, ég tudja, mitől.

Képtelen vagyok lelki gyöttrődésem szomorú változásait lefesteni, egyenként, úgy, ahogy átéltem őket. Vannak álmok, amik csak gyarlón és határozatlanul írhatók le; s mikor kényyszeritem magam, hogy visszatekintsek életemnek erre a szakára, úgy érzem, mintha ilyen álmokra emlékezném. Látom magam idegen városok látványosságai, paloták, székesegyházak, templomok, festmények, várak, siremlékek, káprázatos utcák közepett — a történelem és a mondavilág régi szentelt helyein — bolyongni, mint az alvajárót, kínzó terhemet magammal hordva mindenütt, s alig eszmélve a tárgyakra, amint előttem tovatűnnek. Közömbösség az emésztő fájdalom kívül minden iránt, ez volt az az éjszaka, amely fegyelmezetlen szívemre szakadt. Hadd emeljem föl tekintetemet — ahogy végül, Istennek hála! fölemeltem — ebből az éjszakából, s hosszú, szomorú, siralmas álmából a derengő hajnal felé.

Sok-sok hónapon keresztül utazgattam e szakadatlanul borongó felhővel lelkem fölött. Egy s más határozatlan érv, amely arra birt, hogy ne térjek még haza (oly érvek, amelyek akkor hasztalanul vívódtak lelkemben, hogy tisztább alakot öltsenek), vándorútam folytatására ösztökölt. Olykor nyughatatlanul siettem egyik helyről a másikra, sehol meg nem állva; máskor meg hosszasan vesztegeltem egy helyütt. Nem volt céлом sehol, nem volt bennem lélek, amely erőt adott volna.

Schweizban voltam. Olaszországból jöttem át az Alpések egyik nagy hágóján keresztül s azóta ide-oda barangoltam a hegyek szűk ösvényein vezetővel. Ha az a rémes magányosság, amely ott lépten-nyomon környezett, szívemhez szólt, én nem tudtam róla. Fenséges csodákat láttam az ijesztő magasságokban és mélységekben, a zuhogó hegyi patakokban s a jég- és hósvatagokban; de azért más egyébre meg nem tanítottak.

Egy este, napnyugta előtt, egy völgybe érkeztem, ahol pihennem kellett. Mialatt lefelé haladtam a hegyoldal mentén kigyózó ösvényen, ahonnan láttam már messze lent csillámlani a völgyet, azt hiszem, a szépség és nyugalom valamely rég idegenné vált érzete lopódzott szívembe, s a táj enyhe békéje ellágyított. Emlékszem, hogy mikor egy izben megálltam, fájdalom mintha kevésbé lett volna nyomasztó,

kevésbé lett volna kétségbejítő. Emlékszem, hogy szinte azt kezdtem remélni, hátha van még tán számomra gyógyulás.

Akkor értem le a völgybe, mikor a leáldozó nap megaranyozta a távoli hótakaró csúcsokat, amelyek örökös felhők gyanánt zárták körül a völgyet. A hegyek lábai, amelyek a völgyatlatot alkották, ahol a kis falucska elterült, üde zöld díszben pompáztak; s magasán e zsengebb növényzet fölött fenyveserdők sötétlettek, amelyek hatalmas ék gyanánt nyomultak a völgy és a téli hófúvások közé, útját szegve a hógörgetegeknek. Az erdők felett meredek szirtfalak ágaskodtak egymás fölé, tar sziklakkal, csillogó jégmezőkkel, legelők tenyérnyi zöld foltjaival tarkítva, amelyek mindmegannyian beleolvadtak egymásba a csúcsok hókoronájába. Itt-ott a lejtőkön magányos foltok — megannyi kiskunyhó — tarkállottak, amelyek az égbe tornyosuló magaslatok mellett úgy eltörpültek, mintha túlságosan kicsinyek lettek volna játékszernek is. Eltörpült a völgyben szorongó falucska is, fahídjával a hegyi patak fölött, amely legördült sziklatömbökön törtetve keresztül, fák között zuhogott tovább. A csöndes légen át távoli énekszó rezgett — pásztorok éneke; de mivel egy tündöklő esti felleg éppen a lejtő közepén vonult át, csaknem azt hittem, hogy a hang a felhőből jő s nem földiek dala. E nyájas békében mintha csak a nagy természet szólt volna hozzám, s úgy elágyított, hogy fáradt fejemet lehajtottam a fűbe és sirtam, úgy ahogy soha sem sirtam még Dóra halála óta!

Alig pár perccel előbb levélesomagot vettem át a faluban és kísértéltem a szabadba, hogy elolvassam, amíg elkészül a vacsorám. Több küldemény nem ért utól, s hosszú idő óta nem kaptam már levelet. Néhány soron kívül, hogy jól vagyok s hogy ide vagy oda érkeztem, erő vagy elszántság híján, magam sem irtam haza, amióta útra keltem.

A csomag kezemben volt. Kinyitottam s láttam, hogy Ágnes írt.

Azt írta, hogy boldog és hasznos életet él, úgy, ahogy remélte. Magáról mindössze ennyit írt. A többi rám vonatkozott.

Nem osztogatott tanácsot; nem emlegette kötelességeimet; csak elmondta a maga sajátos bensőségével, hogy mennyire bizik bennem. Ő tudja, — írta a többi közt, — hogy az olyan jellemnek, aminő az enyém, a fájdalom javára fog válni. Tudja, hogy a megpróbáltatások és a lelki rázkódások az ily jellemet megedzik és föl-emelik. Meg van győződve róla, hogy a csapás, amelyet átszenvedtem, szilárdabbá és nemesebbé teszi minden törekvésemet. Ő, aki úgy újjong dicsőségemen s oly bizton várja nirnevem növekedését, tudja jól, hogy tovább fogok dolgozni. Tudja, hogy az én lelkemben a szomorúságnak nem gyöngeséggé, hanem erővé kell válnia. Mint ahogy gyermekkorom szenvedései hozzájárultak ahhoz, hogy azzá fejlődjem, ami vagyok,

éppen úgy a nagyobb sorscsapások arra fognak ösztönözni, hogy még jobba legyek, mint aminő vagyok; s ahogy ők tanítanak engem, úgy tanítanak én másokat. Istennek ajánl, aki magához vette ártatlan egyetlenemet; megőrzi mindig hozzám való testvéri szeretetét s mellettem van mindig, bárhová megyek; büszke arra, amit eddig tettem, de mérhetetlenül büszkébb arra, amit ezentúl kell még majd cselekednem.

Keblembe rejtettem a levelet s elgondoltam, mi voltam csak egy órával is előbb! Mikor elhalt az ének szava, a szelid esti felleg elsötétedett, a völgy élénk színei elmosódtak s a hegyesúcsok aranyos hótakarója a sápadt éjjeli égbolt távolába olvadt s én mégis úgy éreztem, hogy az én lelkemről elmúlt az éjszaka és árnyai szétfoszladoztak: nem volt szó arra a szeretőre, amellyel Ágnesen csüggtem, aki ezentúl még drágább volt szívemnek, mint eddig bármikor.

Sokszor elolvastam a levelét s még lefekvés előtt válaszoltam neki. Megírtam, hogy nagyon, de nagyon nagy szükségem volt az ő segítségére; hogy önképe nem volnék és nem lettem volna az, aminek ő tart engemet; csak ő lelkesít arra, hogy az legyek, és meg fogom próbálni.

Meg is próbáltam. Három hónap híján egy esztendeje volt már, hogy rám szakadt a szomorúság. Elhatároztam, hogy e három hónap letelte előtt nem kötöm magam szilárd elhatározásokhoz, hanem csak a próbának élek. Ott maradtam a völgyben és a környékén az egész idő alatt.

Mikor eltelt a három hónap, elhatároztam, hogy egy ideig nem megyek még haza: egyelőre ott telepszem meg Schweizban, amelyet drágává tett előttem annak az estének az emlékezete; tollat ragadok; munkához látok.

Ahhoz folyamodtam alázatosan, akihez Ágnes ajánlott; fölkerestem a természetet, amelyet soha senki sem keres föl hiába; s utat nyitottam szívembe újra az emberi érdeklődésnek, amelytől még nemrégiben úgy visszariadtam. Nemsokára csaknem annyi jóbarátom volt a völgyben, mint Yarmouthban; s mikor a tél közeledtekor Genf-be utaztam s tavasszal újra visszatértem, szíves köszöntésüknek otthonias volt már a csengése, bár nem angol nyelven üdvözöltek.

Reggeltől estig dolgoztam, türelmesen és kitartással. Regényt írtam, amelynek tárgya saját nem nagyon régi élményeimből fakadt s elküldtem Traddlesnek, aki nagyon előnyösen elhelyezte. S növekvő dicsőségem híre kezdett eljutni hozzám is, az útasok révén, akikkel véletlenül találkoztam. Némi pihenés és szórakozás után újra munkához láttam, a régi buzgalommal s egy új regénybe kezdtem, amelybe nagyon belemerültem. Amint egyre tovább jutottam e munkámban, egyre jobban éreztem föladatom nagyságát s egyre jobban megfeszítettem minden erőmet, hogy amibe kezdtem, jól elvégezzem. Harmadik költői alkotásom volt. Félig sem

készültem még el vele, mikor egyszer pihenés közben arra gondoltam, hogy haza térek.

Már jó idő óta, bárha türelmesen tanultam és dolgoztam, edző testgyakorláshoz szoktattam magam. Egészségem, amely erősen meg volt rendülve, mikor Angliát elhagytam, teljesen helyreállott. Sok országban jártam és azt hiszem, ismereteim jóval gyarapodtak.

Ezzel el is mondtam mindent, amit szükségesnek vélek távollétem idejéről ehelyütt fölleveníteni — egy dolgot kivül. Ezt az egyet sem azért hallgattam el mindaddig, mintha bármely gondolatomat is el akarnám titkolni, mert amint már egyebütt említettem, ez a történet önéletről. Csupán azt ohajtottam, hogy lelkem legtitkosabb hullámzása külön maradjon minden egyébtől és legutoljára. Most tehát erre térek.

Nem vagyok képes oly tökéletesen behatolni szívem rejtelmeibe, hogy meg tudnám mondani, mikor támadt bennem legelőször az a gondolat, hogy szívem első és legragyogóbb reményeit Ágnesbe kellett volna helyeznem. Azt sem tudom, hogy bánatomnak mely szakában társult hozzá az a megfontolás, hogy akaratos fiúkoromban könnyelműen eldobtam magamtól szerelme drága kincsét. Azt hiszem, hogy e gondolat első sejtelmese suttagása megszólalt már ama régi boldogtalan érzésomban, amelytől nem bírtam szabadulni, mintha valami veszteség ért volna, vagy olyasvalaminek a hiánya bántana, ami soha sem valósulhatna meg. De e gondolat új szemrehányás, új megbánás gyanánt támadt most fel elmémbe, szomorúságomban és a világtól való elhagyottságom közepett. (Folyt. köv.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Országos ifjúsági tornaverseny.

Az 1905. évi országos ifjúsági tornaverseny az eddigieknél sokkal nagyobb méretű, fényesebb lesz. Az utolsó ifjúsági tornaversenyen 83 vidéki intézet vett részt 2690 tanulóval, az idei versenyre már 108 intézet jelentkezett körülbelül 4000 tanulóval. A fővárosi intézetek eddig majdnem 2000 tanulót jelentettek be, úgy, hogy a résztvevők száma eddig 6000. A vidéki tanulók elszállásolását *Bárczy István* fővárosi tanácsos vállalta magára, a versenypálya díszítéséről és célszerű felszereléséről pedig *Kun Gyula* tanácsos és *Iszer Károly* gondoskodik. A zsüri dolgában olyképpen határoztak, hogy a tornatanítók, mint tanítványaik révén érdekeltek, nem lehetnek a zsüri tagjai. A végrehajtó-bizottság fölkerlte a fővárosi sportklubok elnökségeit, hogy a zsüriben néhány egyesületi taggal képviseltessék magukat.

Zászlószentelés. A hódmező-vásárhelyi főgimnázium ifjúsága f. évi május 6-án színelőadással s táncal egybekötött zászlófelavató-ünnepélyt rendezett, melyen színre került: 1. Katonásan. Írta *Andreászky Jenő*. 2. Rendelő óra. Írta *Almásy Tivadar*.

Ifjúsági vívóverseny. A Fodor-féle vívóiskola középiskolai növendékei múlt hó 30-án s f. hó 1-én sikerült vívóversenyt s akadémiát rendeztek jeles

mesterük vezetése alatt. A nagy közönség, mely örömmel nézte az ifjak nemes versengését, egészen megtöltötte a tágas termet. Első díjat nyertek: *Polnay, Vértes, Grünwald, Rozgonyi* és *Garai*, kik mint győztesek szép ezüst érmet kaptak. Az akadémián kiváltképpen *Jellinek Morton*, a Markó-utcai gimnázium V. o. tanulója tűnt ki ügyes és gyors mozdulataival s a közönség tapsait ugyancsak kiérdemelte, melyekből Fodor mesternek busásan jutott.

Ifjúsági matinée. A dr. László Mihály főgimnáziumának növendékei az intézet dísztermében előkelő közönség előtt szépen sikerült hangversenyt rendeztek. A gazdag műsort kuruc-dalok előadásával kezdték meg *Késmárky Árpád* énektanár növendékei. *Jókai* «Holt költő szerelmét» *Koller F. VIII. o. t.* szavalta. *Farkas A. III. o. t.* cimbalomkíséretében *Schiff Ö. I. o. t.* népdal-egyveleget hegedült rendkívüli tetszés mellett. *Baumgarten K. VIII. o. t.* Uhländ «Bertran de Born» balladáját szavalta. *Gaal F.* magyar rapszódiaját *Gaal Ö. VI. o. t.* zongorázta. A «János Vitéz» néhány kedves áriáját *Rajics Sz. VIII. o. t.* énekelte. Arany Walesi bárdjait *Farkas G. VIII. o. t.* szavalta. A Toborzót az ifjúsági énekkar adta elő. Az angol nemzeti himnusz *Rónai B. IV. o. t.* szavalta. *Szentmiklóssy L. VII. o. t.* magyar népdalokat zongorázott. *Schlosser B. Ábrányi E.* «Krakeler» monológját mutatta be vídám derűtség közt. Végül az ifjúsági énekkar a Talpra magyar-t énekelte. Az ifjúsági matinée az intézeti Deák Ferenc-önképzőkör tanár-elnöke, dr. *Körösy László* rendezte.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Nagy Képes Világtörténet. Most, hogy hosszú előkészületek után öt esztendő alatt gyors egymásutánban megjelent a *Nagy Képes Világtörténet* 12 hatalmas kötete, most immár megvan az első, komoly, tudományos, európai színvonalon álló világtörténet magyar nyelven. Ezt a hatalmas munkát a legkiválóbb magyar tudósok erejük megfeszítésével s a legnagyobb buzgalommal végezték. A Világtörténetnek minden kötete komoly, tudományos munka és minden kötete magában véve is sikerült. A most megjelent utolsó kötetet, mint az utolsó hat kötetet is, maga *Marczali Henrik* írta.

Három rendkívüli érdeme van ennek a munkának. Az egyik az, hogy nem a csaták és királyok története pusztán, amit az írók itt összegyűjtöttek és elmondottak, hanem a népek és nemzetek története, mert minden korban számot adnak a korszak minden részleteiről; a nevelés fejtegetése kiváló részt foglal el p. o. a görögök műveltségéről szóló kötetben, a katonaság fejlődése szembeötlően ki van domborítva a III. kötetben, mely a rómaiak történetét dolgozza fel; a népvándorlás korának kötetében, a negyedikben, a gazdag arab műveltség és a mór művészet leggyönyörűbb emlékei ötlenek szemünkbe, aztán a renaissance-ban a művészet és tudomány újjáéledése, később az emberiség fejlődésére elhatározó befolyást gyakorlott gondolkodók: *Locke, Kant, Darwin* elméletei is ki vannak fejtve a kornak története mellett; a francia forradalom szétbontja a történelem egész szövetét, hogy megmutassa azokat a szálakat, amelyekből a mi újkori életünk szövődik, szóval minden kornak a művelődési, gazdasági, katonai állapotát pontosan megrajzolták a szerzők ezekben a kötetekben és a fősúlyt mindig és mindenütt a korszak, vagy a vezérlő nemzet vezető eszméire és ideáljaira

